

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma LAPE

Oikeusministeriö 29.2.2016

Vaikeat konfliktit lapsiasioissa

- Vaikeiden konfliktien määrä ovat kasvussa (vanhempien roolit ovat muuttumassa).
- Asiantuntija-avusteinen sovittelu ei sovellu vaikeisiin tapauksiin, joissa vanhempi ei kykene/halua sovittaa tai noudattaa sovittuja sopimuksia.
- Toisella vanhemmalla ei ole muuta vaihtoehtoa kuin hakea lapsen asumista/laajempia tapaamisia tai tapaamisten täytäntöönpanoa mahdollisimman nopeasti.
- Olosuhdeselvitykset kestävät kauan ja ovat usein laadultaan surkeita => oikeuden määräys, joka on ns. lapsen edun mukainen => sopimusta ei tulla noudattamaan => yhteyden menettäminen lapsen ja vanhemman väliltä.
- Lapsi menettää vanhemman ja vanhempi lapsen. Lapsi voi päätyä vanhemmalle, joka ei tue lapsen kasvua ja kehitystä, eikä toisen vanhemman vanhemmuutta.

LAPE-kärkihanke ehdotus

1. Erolapsen edun määrittely

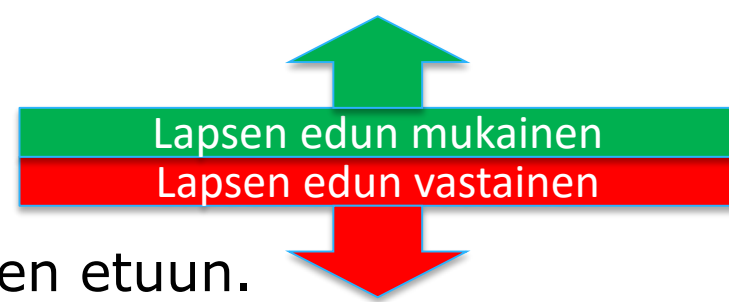
- Laajasti, joka käsittää myös edun vastaisuudet.
- Avoimesti, jotta kuka tahansa voi ymmärtää jo etukäteen mihin ratkaisut perustuvat (**ennaltaehkäisevä vaikutus**).
- Painotetusti, jotta tiedetään mikä etu tai vastaisuus on toista tärkeämpi.

Erolapsen etu tulisi määritellä uudistuvaan lakiin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta.

2. Vakavien konfliktien sovittelun uusi toimintamalli

- ”Vanhemmuus keskiössä” –ajattelumalli, jotta vanhempien motiivit ja todellinen kyky erovanhemmuuteen tulee esille.
- Lähtökohta on molempien vanhempien säilyminen lapsen elämässä.
- Soveltuvuus vakaviin tilanteisiin, joissa on mukana lapsen vieraannuttamista vanhemmasta ja/tai toisen vanhemman huoltokiusaamista.

Erolapsen etu

- Viranomaispäätökset perustuvat lapsen etuun.
- Lapsen edun määre vaihtelee riippuen kysyjästä, viranomaistahosta, ajankohdasta, perheen tilanteesta jne.
- ILA:n mukaan erolapsen etu voidaan määritellä laajasti sisältäen myös erolapsen edun vastaiset asiat.
- Vaikeinta on määritellä mikä etu/edun vastaisuus on toista merkittävämpi.
  - Esimerkki 1: ILA:n mukaan lapseen kohdistuva väkivalta (fyysinen, seksuaalinen tai henkinen) tulee painottaa edun vastaisena siten, että se yksistään riittää lapsen asumisen ja mahdollisesti huollon vaihtamiseen vanhemmalta toiselle määräajaksi tai pysyvästi.
  - Esimerkki 2: ILA:n mukaan lapsen vanhemman kokema vakava huoltokiusaaminen (esim. perätön syytös inestistä, väkivallasta, mielenterveydestä tai alkoholiongelmasta) tulee painottaa lapsen edun vastaisena siten, että se yksistään riittää lapsen asumisen ja mahdollisesti huollon vaihtamiseen vanhemmalta toiselle määräajaksi tai pysyvästi.

Vanhemmuus keskiössä –sovittelu

- Yhden luukun periaate, jossa:
  - Vanhemmuus on tasavertaista
  - Vanhempien kohtelu on yhdenvertaista.
  - Lähtökohta on lapsen vuoroasuminen.
- Vanhemmuuden arviointi osana sovittelua
  - Miksi vanhemmat eivät kykene jakamaan vanhemmuutta keskenään?
  - Miksi vanhemmat menevät lapsen selän taakse koskien lapsen "tapaamishaluttomuutta". Onko huoli aito vai keksitty?
  - Arvioija on käräjäoikeuden työntekijä, joka tekee töitä oikeuden tuomarin kanssa (Wisconsin malli).
  - Arvio perustuu erolapsen etuun, jota suositellaan vanhemmille.
  - Arviointi on olosuhdeselvitystä:
    - Laadukkaampi
    - Tehokkaampi
    - Laajempi
    - Monipuolisempi
    - Dynaamisempi

Sovittelu ja sopimuksen seuranta

- Vanhempi ei suostu sovitteluun.
  - Sopimus tehdään vanhemman tai vanhempien kanssa, jotka tulevat sovitteluun.
- Vanhempi ei suostu vanhemmuuden jakamiseen.
  - Vanhempi ei ole kykenevä hoitamaan lasta, jolloin vuoroasumisesta luovutaan arvioinnin jälkeen.
  - Vanhempi on pätevä hoitamaan lasta ja siten toisen vanhemman esittämä syy on perusteeton sekä lapsen edun vastainen. Tapauskohtaisesti vuoroasumista voidaan luopua toisen vanhemman osalta määräaikaisesti tai kokonaan.
- Vanhempi ei noudata sopimusta
  - Sovinnon toteutumista seurataan ja tarvittaessa sopimusta muutetaan esim. määräaikaisesti jos lapsen etu ei toteudu. Tarvittaessa käytetään sakkorangaistusta, jonka langettaa tuomari.

Tuki LAPE-hankkeelle

- Lapsen edun määrittelyn ajankohta => Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta uudistuu.
- Konfliktien määrä kasvaa => Tarvitaan ennaltaehkäisevä, kustannustehokas ja nopea tapa saada riidat loppumaan.
- Rahoitus ja resurssit => LAPE-hanke on STM-vetoinen.
- Säästö tulee SOTE-kentältä => Lastenvalvojat, lastensuojelu, perheneuvola, lääkärit, psykologit, psykiatrit ohjaavat ongelmat yhdelle luukulle.
- Vanhemmuus jatkuu tai jopa paranee eron jälkeen => Lapsi on molempien vanhempien elämässä.

- Vanhempien energia suuntautuu lapsen edun mukaiseen vanhemmuuteen eikä eron "voittamiseen" => LAPSI VOITTAA